

MEMÒRIA

de les activitats de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona

XARXA Sanitària i Social
de SANTA TECLA

Hospital de Sant Pau
i Santa Tecla

ARXIU HISTÒRIC

L'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT) és una institució cultural, sense ànim de lucre, que pertany a l'Arquebisbat de Tarragona, la finalitat de la qual és conservar, restaurar i facilitar l'accés i la consulta dels fons documentals que té en dipòsit. A banda dels fons propis de la institució, l'AHAT també acull i gestiona els fons de l'Arxiu Capitular de Catedral de Tarragona (ACT) i l'Arxiu de l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla de Tarragona (AHSPT), els quals té en dipòsit, amb la finalitat conservar, restaurar i facilitar-ne l'accés i la consulta.

Objectius i projectes

El 2020 havia de ser un any ple d'activitats, l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona celebrava el centenari de la seva fundació a mans del cardenal Francesc d'A. Vidal i Barraquer, però la irrupció sobtada de la covid-19 ho trastocà tot.

El 10 de febrer, a la sala d'actes del Centre Tarraconense El Seminari, tingué lloc l'acte inaugural del centenari. Aquest fou presidit pel Sr. Arquebisbe de Tarragona, Joan Planellas i Barnosell, i comptà amb la participació de la consellera de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Mariàngela Villalonga i Vives, la presidenta de la Diputació de Tarragona, Noemí Llauredó i Sans, i l'alcalde de Tarragona, Pau Ricomà Vallhonrat, així com el director de l'AHAT, Mn. Manuel M. Fuentes i Gasó. Aquest fou el primer i darrer acte.

El 14 de març el govern espanyol declarava l'estat d'alarma a tot el territori, per un període inicial de 15 dies, amb l'objectiu de frenar l'emergència sanitària provocada per la pandèmia de la covid-19. Finalment, l'estat d'alarma s'allargà noranta-vuit dies, fins el 21 de juny. El govern central ordenà el confinament domiciliari de tots els ciutadans i el tancament de tota activitat no essencial. Aquesta mesura comportà la suspensió de tota presencialitat a l'Arxiu. Durant els primers quinze dies el personal de l'arxiu, des de casa seva, continuà desenvolupant les seves tasques, adaptades a la nova realitat, i atenent les consultes dels investigadors. Entre les accions realitzades, destacar l'activació, el 17 de març, de la descarrega gratuïta de les imatges dels documents digitalitzats disponibles a la web.

A finals de març l'arquebisbat de Tarragona presentava un Expedient de Regulació Temporal d'Ocupació (ERTO) que va afectar a tots els seus treballadors. Aquesta decisió significà l'aturada total de l'AHAT. El seu personal restà a casa sense poder desenvolupar cap tipus d'activitat relacionada amb l'arxiu, com havien fet fins llavors.

El 10 de maig s'iniciava el pla de la desescalada aprovat pel govern espanyol que havia de conduir-nos cap a una nova normalitat. Així doncs, l'1 de juny el personal de l'arxiu tornava presencialment a l'arxiu. L'AHAT tornava a caminar.

La represa de l'activitat a l'arxiu fou en tots els àmbits. La consulta presencial fou restablerta el 23 de juny amb cita prèvia i prenent tot un seguit de mesures. Aforament limitat de la sala de consulta a un màxim de 4 persones. Període de quarantena de quinze dies per la documentació consultada, durant

el qual no es permetia la seva consulta. Accés a l'arxiu i a la consulta de la documentació obligatòriament amb mascareta pròpia i guants. I mantenir una distància mínima de seguretat de 2 metres entre les persones que feien ús de la sala de consulta i el personal de l'arxiu.

El 2 de novembre, amb l'empitjorament de les dades sanitàries i seguint les indicacions de les autoritats, s'implementà el teletreball a l'arxiu. Tanmateix, l'AHAT restà sempre obert, doncs el personal s'organitzà per torns, una setmana es teletreballava i l'altra es treballava des de l'arxiu, així sempre hi havia algú presencialment per atendre als investigadors.

Malgrat les dificultats i contratemps generats arran de la pandèmia es continuà amb la política de concentració de fons documentals. Durant el segon semestre del 2020 fou recollida i dipositada a l'AHAT la documentació de les parròquies de Belltall, Ciutadilla, l'Espluga Calba, Guimerà, Llorenç de Rocafort, Maldà, Nalec, els Omells de na Gaià, Passanant, Rocafort de Vallbona, Rocallaura, Rocamora, Vallbona de les Monges i Vallfogona de Riucorb. Per altra banda, fou també dipositada la documentació dels arxiprestats de Tarragona i l'Urgell-Garrigues, de la Unió Apostòlica Secular del Sagrado Corazón i de la Delegació Diocesana de Catequesis Els hereus de Mn. Joan Aragonès Llebaria cediren a l'arxiu la seva biblioteca amb la qual també arriba documentació. Procedent del Museu Diocesà de Tarragona ingressà a l'arxiu diverses carpetes amb plànols, gravats i goigs.

Per altra banda, el 2020 es continuà amb l'organització, classificació, descripció i catalogació dels fons documentals amb el programa informàtic *gArxiu*, adaptat a la Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC).

La reobertura de l'arxiu durant el juny no significà el retorn immediat dels voluntaris. Aquest fou escalonat durant el mes de setembre. L'empitjorament de la situació sanitària a finals d'octubre suposa, novament, l'aturada de la seva activitat.

Com cada any, l'AHAT va destinar una part del seu pressupost, a la restauració de documentació. Aquest cop es restauraren quatre grans plànols de la zona de la part baixa de la ciutat de Tarragona. Els treballs foren realitzats per la conservadora i restauradora Berta Blasi.

La pandèmia també va provocar una caiguda sobtada de la consulta presencial. El temor al virus i els confiaments municipals i comarcals que limitaven la mobilitat provocà que bona part dels investigadors no poguessin o no volguessin desplaçar-se fins a Tarragona.

Aquesta disminució de la consulta presencial no va significar pel personal de l'AHAT una reducció del seu treball sinó una reorganització d'aquest. Així doncs, l'any 2020 es va establir les línies d'actuacions a seguir en els propers anys; assolí la digitalització de la sèrie notarial, posà a l'abast dels investigadors nous fons i continuar amb la revisió, classificació i descripció dels fons parroquials. Tot això, compaginant-ho amb la catalogació del fons contemporani de la biblioteca auxiliar de l'arxiu i de l'hemeroteca.

Per altra banda, aquesta reducció presencial dels investigadors es va veure compensada amb un augment d'un 26% respecte l'any anterior de les consultes diàries a la web de l'AHAT.

Durant el 2020 el projecte de digitalització dels fons documentals de l'AHAT també es va veure afectat per la pandèmia. Amb tot, gràcies al finançament aportat per institucions com la Diputació de Tarragona, la Universitat Rovira i Virgili, els ajuntaments de Rocafort de Queralt i Sarraí, i les empreses Xarxa Sanitària i Social de Santa Tecla, i Dinser Servicios Informáticos S.L., i també la col·laboració desinteressada de diversos particulars, es va poder continuar digitalitzant documentació dels tres arxius.

Com a conseqüència de la pandèmia tots els actes de difusió programats –presentacions, jornades, trobades i concerts- per commemorar el centenari de l'AHAT foren cancel·lats, i únicament, com s'ha dit, es pogué celebrar l'acte inaugural.

Personal

- Manuel Maria Fuentes i Gasó, pvre., director.
- Joan Maria Quijada Bosch, tècnic-archiver.
- Neus Sánchez Pié, tècnic-archiver, responsable de l'Arxiu Històric de l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla i de l'Arxiu Capitular de Tarragona.
- Jordi Altés Martí, enginyer informàtic superior.
- Xavier Sánchez Sancho, administratiu.
- Isabel Sanromà i Lucia, voluntària.
- Anton M. Salvat i Llauredor, voluntari.
- Joan Cañas i Folch, voluntari.
- Montserrat Canela i Grau, col·laboradora.
- Josep M. Salis Clos, col·laborador.

Infraestructura

A petició de l'AHAT el gabinet tècnic d'arquitectura de la Xarxa Sanitària i Social de Santa Tecla, realitzà l'*Estudi de les condicions de seguretat de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona*, amb el qual es van evidenciar problemes al forjat del primer pis de l'edifici, ocasionats per la instal·lació dels armaris compactes l'any 2011. Davant d'aquesta situació i preveient possibles afectacions també al forjat del segon pis, s'encarregà als mateixos arquitectes la redacció i direcció del projecte de reforç estructural de les plantes primera i segona de l'AHAT.

Per altra banda, s'instal·laren prestatgeries metàl·liques fixes, al passadís de la sala de compactes que l'AHAT té a l'entresol del claustre de Sant Pau del Centre Tarraconense El Seminari. El propòsit d'aquesta actuació era aconseguir més capacitat d'emmagatzematge amb la idea de traslladar-hi

l'hemeroteca de la biblioteca auxiliar de l'AHAT que fins aquell moment estava en els compactes d'aquest mateix dipòsit.

Formació del personal

Assistència al *Seminari sobre arxius eclesiàstics: nous reptes per a memòries antigues*, que es feu online el dia 27 de novembre de 2020.

Moviment i tractament de fons:

Ingressos de documentació de fons existents

Parroquials

Belltall. Parròquia de Sant Pere apòstol (1963-2015), 0,36 ml.
Ciutadilla. Parròquia de Sant Miquel arcàngel (1981-2019), 0,48 ml.
Espluga Calba, l'. Parròquia de la Immaculada Concepció (segle XVII-2008), 1,44 ml.
Glorieta. Parròquia de Santa Maria (1972-2018), 0,24 ml.
Guimerà. Parròquia de Santa Maria (1940-2019), 1,80 ml.
Llorenç de Rocafort. Parròquia de Sant Abdó i Sant Senén (1986-2018), 0,36 ml.
Maldà. Parròquia de Santa Maria (1944-2019), 0,72 ml.
Montblanc. Parròquia de Santa Maria la Major (1927-1992), 0,36 ml.
Nalec. Parròquia de Sant Jaume apòstol (1950-2017), 0,36 ml.
Omells de na Gaià, els. Parròquia de l'Assumpció (1958-2008) 0,24 ml.
Passanant. Parròquia de Sant Jaume apòstol (1996-2019), 0,72 ml.
Rocafort de Vallbona. Parròquia de la Transfiguració del Senyor (1942-2017), 0,72 ml.
Rocallaura. Parròquia de Sant Llorenç màrtir (1986-2017), 0,48 ml.
Rocamora. Parròquia de Sant Magí (2006-2019), 0,36 ml.
Vallbona de les Monges. Parròquia de Santa Maria (1949-2019), 0,48 ml.
Vallfogona de Riucorb. Parròquia de Santa Maria (1949-2019), 0,36 ml.

Personals

Mn. Joan Aragonès Llaberia [segle XX], 0,12 ml.

Institucions

Museu Diocesà de Tarragona [segles XVIII-XX], 0,24 ml.
Arxiprestat de Tarragona (1969-2016), 1,44 ml.
Arxiprestat Urgell-Garrigues (1986-2017), 0,36 ml.
Unión Apostólica Secular del Sagrado Corazón (1945-1971), 0,12 ml.

Delegació Diocesana de Catequesis (1984-2013), 4,32 ml.

En total, durant l'any 2020, ingressaren 16,08 ml. de documentació.

Usuaris, consulta i préstecs

Al llarg del 2020, durant els mesos que els investigadors pogueren venir presencialment a consultar la documentació, el personal de l'AHAT va atendre 79 consultes de 42 investigadors diferents a la sala de consulta. En total es va servir 340 documents.

Com en els darrers anys va augmentar el percentatge de consultes relacionades amb l'elaboració d'estudis o articles històrics amb un 63% enfront del 37% d'estudis de caràcter genealògics. Aquest canvi de tendència s'explica pel fet que una gran part de documentació que s'utilitza per fer genealogia ja es troba digitalitzada a la web, sobre tot els llibres parroquials, i en menor mesura els protocols notariais. Això comporta que la consulta presencial d'aquest tipus d'investigadors hagin disminuït i per contra ha augmentat, lleugerament, les recerques presencials de tipus històric.

Per altra banda, cada any augmenten les consultes per correu electrònic i a través de la plataforma de suport de la web. El 2020 es van rebre un total de 450 consultes per aquests mitjans.

El 2020 la web de l'AHAT va rebre 221.746 visites d'arreu del món, principalment de Catalunya i de la resta de l'estat espanyol, però també des de països europeus i sud-americans, que van visualitzar un total de 10.806.062 d'imatges de documents digitalitzats i amb una mitjana de 600 visites diàries. Per altra banda, la web de l'ACT va rebre 755 visites amb una visualització total de 25.962 imatges de documentació digitalitzada, i la web de l'AHSP va rebre 3.4851 visites que van visualitzar un total de 6.193 imatges de documents digitalitzats.

Instruments de treball elaborats amb el programa gArxiu adaptat a la normativa de descripció arxivística de Catalunya (NODAC)

En total, el 2020 es van catalogar 2.007 unitats documentals de l'AHAT amb el gArxiu, el programa informàtic de gestió documental corresponents als següents fons:

Arquebisbes, 161 unitats documentals.

Vicariat i Oficialat Eclesiàstic, 332 unitats documentals.

Secretaria de Cambra i Govern, 410 unitats documentals.

Seminari de Sant Pau i Santa Tecla de Tarragona, 178 unitats documentals.

Parroquials, 290 unitats documentals.

Confraries i associacions, 10 unitats documentals.

Monacals, religiosos i religioses, 2 unitats documentals.

Personals, 542 unitats documentals.

Institucions, 14 unitats documentals.

Còdex i manuscrits, 39 unitats documentals.

Col·leccions, 29 unitats documentals.

Durant aquest any també es catalogaren 44 documents de l'Arxiu Capitular de Tarragona i 689 unitats documentals de l'Arxiu de l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla.

A conseqüència de les restriccions de moviment i de contacte social l'aportació dels voluntaris fou testimonial. La Sra. Isabel Sanromà Lucia va catalogar 294 dispenses matrimoniales, el Sr. Anton M. Salvat i Llauredó va descriure 29 unitats documentals de la col·lecció d'estampes, recordatoris i esqueles. Com l'any anterior també col·laboraren amb l'arxiu els musicòlegs Montserrat Canela Grau i Josep Maria Salis Clos, seguint amb la descripció del fons musical de Mn. Miquel Rué Rubió, mestre de capella de la catedral de Girona i de Tarragona.

La Digitalització

El 2020 es digitalitzaren dels fons de l'AHAT 466 documents que representen 48.709 imatges, mentre que de l'ACT es va digitalitzar 37 documents que representen 7.410 imatges, i finalment, de l'AHST es digitalitzaren 130 documents que representen 24.648 imatges.

Al finalitzar l'any l'AHAT gestionava un volum global de 15.635 documents digitalitzats i 2.096.952 d'imatges digitals que es repartien de la següent manera:

	Documentació digitalitzada	Imatges digitals
AHAT	10.866	1.830.664
ACT	1.678	141.841
AHST	3.091	124.447

En total 53 TB d'emmagatzematge digital.

Per tal de garantir l'òptima conservació de tot aquest volum d'informació digital l'AHAT compta amb un repositori segur basat en software distribuït i lliure anomenat CEPH, pensat en la escalabilitat i preservació dels fitxers, el qual garanteix, en tot moment, la seva correcta conservació.

Conservació i restauració

El 2020 l'AHAT encarregà a la conservador i restauradora Berta Blasi la restauració de quatre plànols de la part baixa de la ciutat de Tarragona; *Plànol topografich en lo que se demostra geomètricamen tota la horta de Tarragona, senyalant a dit totas las pezas o jornals que seria de presbíteros de esta santa yglésia cathedral de Tarragona...* de l'any 1830, *Plano del muelle, contra-punta y nueva población del Puerto de Tarragona, su Ciudad y cercanias del 1852*, *Plano en que se manifiesta por los diversos colores las diferentes dominaturas de los terrenos que incluye, con distinción de los edificios que en el día se hallan construidos y de los que según el plano aprobado por S.M se han de*

construir” de 1834 i el Plano de la ciudad y población del puerto de Tarragona en que se manifiestan todos los depositos de agua, cañerías, fuentes públicas y particulares como también el número de plumas de agua destribuidas, con espresión de los individuos que las obtienen cedidas compradas y pagadas o a enfiteusis” també del segle XIX.

Convenis i col·laboracions institucionals

El 3 de setembre es signà amb Conveni amb la Fundació Privada Mútua Catalana un conveni on s'establia un ajut econòmic de 2.000€ per a la publicació de les actes de les V jornades d'història Mn. Sanç Capdevila i Felip, amb el títol “Paisatge històric i canvi climàtic” celebrades els dies 13 i 14 de juny de 2019.

La Diputació de Tarragona atorgà una subvenció de 8.000€ per a digitalitzar els manuals notariais, capítols matrimonials i testaments corresponents als arxius parroquials de d'Aguiló, Albarca, Alforja, Almoester, Bellmunt del Priorat, Belltall, Bonastre, Creixell, Falset, Marmellar, Maspujols, Mont-ral, la Morera de Montsant, Pontils, Pradell de la Teixeta, Querol, Renau, Rodonyà, Santa Oliva i Vilanova d'Escornalbou.

Com en anys anteriors, l'empresa Dinser Servicios Informáticos S.L., encarregada de digitalitzar tota la documentació, patrocina la digitalització dels llibres del tauler entre els anys 1553 a 1594 de l'Arxiu Capitular de Tarragona.

8

Donacions i mecenatge

El 2020 gràcies a les col·laboracions de Joan Manuel Antem Juanico, Xavier Sabaté, Marc Barella Hernández, Jordi Plana Tomàs, Ivan Colet, Jean-Michel Fèvre, Rafael Piñero Prat, Lluís Virgili Virgili, Salvador Escoté Boqué, Cesar Roca Vallverdú, Maria Martí Sabaté, Antoni Navarro Bueno, Josep Lluís Lliberia Blasco, Josep Maria Ferré Matas i deu persones més que van fer aportacions anònimament, es va poder digitalització de 181 documents.

Acció cultural

Cursos, conferències i jornades

Com s'ha dit a la presentació d'aquesta memòria l'any 2020 havia d'haver estat un any de celebració però la situació sanitària provocada per la covid-19 ho impedí. Únicament es pogué celebrar el 10 de febrer l'acte inaugural del centenari de la fundació de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona. La resta d'activitats programades foren cancel·lades.

Tanmateix, abans de l'arribada de la pandèmia, vam poder rebre la visita d'alumnes. El 15 de gener visitaren l'AHAT els alumnes de grau d'Història de l'Art de la Universitat Rovira i Virgili

acompanyats de la Dra. Anna Isabel Serra Masdeu. El dia 29 fou el torn dels alumnes del màster de Cultures Medievals de la Universitat de Barcelona acompanyats pel Dr. Antoni Conejo Dapena.

Biblioteca auxiliar i hemeroteca

El 2020 es va continuar amb la catalogació dels llibres, revistes i fulls parroquials amb el programa de biblioteques *Koha*. Durant l'any es van catalogar 588 llibres i es van incorporar a l'hemeroteca 28 capçaleres noves. Així doncs, a 31 de desembre la biblioteca auxiliar de l'AHAT comptava amb 6.500 llibres i 388 capçaleres

Principalment, les publicacions incorporades a la biblioteca auxiliar han estat de monografies d'història local de les poblacions de l'arxidiòcesi de Tarragona, així com d'obres especialitzades d'història general de Catalunya i de l'Església.

Paral·lelament, l'AHAT, juntament amb el departament de Mitjans de Comunicació Social de l'arquebisbat de Tarragona, ha seguit incorporant a l'hemeroteca digital números de fulls parroquials moderns i antics d'algunes parròquies, així com també els darrers números del butlletí de l'arquebisbat, la revista església i el full dominical.

Tarragona, 12 de juliol de 2021.